

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน

ช่อทิพย์ ผลกุศล พย.ม.*, ศิริวรรณ แสงอินทร์ Ph.D.** , ปิริยา ศุภศรี วท.ม.**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ รวมทั้งปัจจัยทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอดที่มารับบริการตรวจหลังคลอด 1 เดือน ที่แผนกผู้ป่วยนอกสูติ-นรีเวช จำนวน 187 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทางสถิติศาสตร์ แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ $r = .555$, $r = -.544$, $r = .411$ และ $r = .161$ ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ร้อยละ 38.8 ($R^2 = .388$, $p < .05$) ผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้พยาบาลตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้ และนำปัจจัยเหล่านี้ไปพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้มารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชนมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มารดาหลังคลอด โรงพยาบาลเอกชน

Factors Affecting Breastfeeding Behavior among Postpartum Mothers in Private Hospitals Chonburi Province

Chotip Phonkusol M.N.S.*, Siriwan Sangin Ph.D.** , Piriya Suppasri M.Sc.**

Abstract

This predictive correlational research aimed to examine breastfeeding behavior, correlated factors and predictive power of breastfeeding behavior among postpartum mothers in private hospitals Chonburi province. The sample was 187 postpartum mothers in one month after birth at obstetric and gynecology outpatient departments. Research instruments consisted of the demographic and obstetric questionnaire, the perceived benefit of breastfeeding questionnaire, the perceived barrier of breastfeeding questionnaire, the perceived

* คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** กลุ่มสาขาวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการดูแลครรภ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

* Faculty of Nursing, Burapha University

** Department of Maternal-Newborn Nursing and Midwifery
Burapha University

self-efficacy of breastfeeding questionnaire, the breastfeeding support questionnaire and the breastfeeding behavior questionnaire. Data were analyzed by using Pearson's correlation and Stepwise multiple regression.

The results showed that breastfeeding behavior was a moderate level. The variables that could significantly correlated breastfeeding behavior included perceived self-efficacy of breastfeeding, perceived barrier of breastfeeding, breastfeeding support and perceived benefit of breastfeeding were $r = .555$, $r = -.544$, $r = .411$ and $r = .161$ respectively. The variables that could significantly predicted breastfeeding behavior included perceived self-efficacy of breastfeeding, breastfeeding support and perceived barrier of breastfeeding, which accounting for 38.8 percents of the variance of breastfeeding behavior ($R^2 = .388$, $p < .05$). This study suggests that nurses would be aware of these important factors and apply this knowledge to develop a breastfeeding program for promoting effective breastfeeding behavior among postpartum mothers in private hospitals.

Key words: breastfeeding, postpartum mothers, private hospitals

บทนำ

องค์การอนามัยโลกและกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติแนะนำให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว 6 เดือน และเลี้ยงร่วมกับอาหารเสริมตามวัยจนถึง 2 ปี หรือนานกว่านั้น เพราะเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้นมีประโยชน์ทั้งต่อตัวมารดาและทารก^{1,2} แต่จากการสำรวจอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีเพียงร้อยละ 12.3³ ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) ที่ได้กำหนดเป้าหมายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน เป็นร้อยละ 30⁴ และเมื่อพิจารณาถึงอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในโรงพยาบาลเอกชนก็พบว่า มีอัตราที่ต่ำมาก⁵ ดังเห็นได้จากการสำรวจของกรมอนามัยที่สำรวจอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนในมารดาหลังคลอดจำนวน 800,000 คนพบว่า มารดาหลังคลอด 6 เดือนในโรงพยาบาลเอกชนไม่มีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เลย⁵ และจากการสำรวจในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในโรงพยาบาลเอกชนมีเพียงร้อยละ 26.4 ซึ่งต่ำกว่าโรงพยาบาลรัฐบาลที่มีร้อยละ 52.3⁶

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด โดยเฉพาะในโรงพยาบาลเอกชนยังมีอัตราค่อนข้างต่ำ สาเหตุที่ทำให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงพยาบาลเอกชนค่อนข้างต่ำ พบว่ามีหลายสาเหตุ ได้แก่ มารดาขาดความรู้ ความมั่นใจ และมีความเชื่อว่ นานนมตนเองไม่เพียงพอสำหรับทารก รวมทั้งขาดกำลังใจ

จากสมาชิกในครอบครัว และไม่ได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทางการแพทย์^{7,8,9} นอกจากนี้ยังพบว่าระบบบริการของโรงพยาบาลเอกชนยังมีข้อด้อยบางประการที่ทำให้การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เช่น มีการแยกห้องระหว่างแม่หลังคลอดและทารกแรกเกิด ทำให้ทารกได้รับนมแม่ช้าลง ประกอบกับการแพร่หลายของสื่อโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับการให้อาหารทารกและนมผสม ทำให้แม่เกิดการยอมรับและตัดสินใจใช้นมผสมแทนนมแม่^{4,10} ซึ่งพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วงแรกเกิดถึง 6 สัปดาห์หลังคลอดถือเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เพราะหากระยะแรกหลังคลอดมารดาพบปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะทำให้มารดามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปให้นมผสมแทน และอาจจะมีแนวโน้มให้เกิดความล้มเหลวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้¹¹

การที่มารดาหลังคลอดไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อาจทำให้เกิดปัญหารุนแรงต่อสุขภาพทารกตามมาได้ เช่น อัตราการตายจากโรคติดเชื้อของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีสูงขึ้น โดยเฉพาะโรคอุจจาระร่วง ปอดบวม ภูมิแพ้ รวมทั้งทำให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และการเรียนรู้หยุดชะงัก ซึ่งจะส่งผลทำให้ทรัพยากรบุคคลของประเทศมีคุณภาพด้อยลงได้¹² ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน โดยเฉพาะในช่วง 1 เดือนหลังคลอดจึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมสุขภาพได้นั้นเกิดจาก 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและ

ประสบการณ์ และปัจจัยด้านความคิดรู้และอารมณ์ที่เฉพาะเจาะจงต่อพฤติกรรมซึ่งได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเองในการส่งเสริมสุขภาพ และการสนับสนุนทางสังคม โดยปัจจัยด้านความคิดรู้และอารมณ์ที่เฉพาะเจาะจงต่อพฤติกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ¹³ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถือว่าเป็นพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างหนึ่งที่คงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดีของทั้งมารดาและทารก และการที่มารดาจะมีพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ตินั้นต้องอาศัยการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการศึกษาพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาพอสมควรแล้ว แต่ส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มมารดาหลังคลอดโรงพยาบาล ซึ่งมีการดำเนินงานตามโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก โดยใช้หลักบันไดลิบขึ้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และมีหลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบกำหนดการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน^{8,14,15} แต่มีการศึกษาน้อยมากที่ศึกษาในมารดาหลังคลอดโรงพยาบาลเอกชนที่ยังไม่มีการดำเนินงานตามหลักบันไดลิบขึ้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และยังมี การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ด้วยการตลาดอาหารทารกและเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจ ที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด 1 เดือน ในโรงพยาบาลเอกชน โดยใช้รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์มาเป็นกรอบแนวคิด เพื่อนำปัจจัยเหล่านั้นมาเป็นข้อมูลในการวางแผนจัดกิจกรรมการพยาบาลเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของทารกในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และทำนาย พฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน

จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

วัสดุและวิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Predictive correlation research)

ประชากรที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างคือ มารดาที่คลอดและมารับบริการตรวจหลังคลอด 1 เดือนที่แผนกผู้ป่วยนอกสูติ-นรีเวช โรงพยาบาลเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ (1) เป็นมารดาหลังคลอดที่คลอดทางช่องคลอด หรือผ่าตัดคลอดทางหน้าท้องแบบวางแผนล่วงหน้า (Elective cesarean section) (2) มีหัวนมและเต้านมปกติ และ (3) มารดาและบุตรมีสุขภาพแข็งแรงไม่มีภาวะแทรกซ้อน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) จากจำนวนโรงพยาบาลเอกชน จังหวัดชลบุรี ทั้งหมด 10 แห่ง ใน 3 อำเภอ สุ่มโรงพยาบาลของแต่ละอำเภอ โดยใช้อัตราส่วน 3 : 1 ได้ 4 โรงพยาบาล จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร ได้โรงพยาบาลเอกชน 1 จำนวน 44 คน โรงพยาบาลพญาไท ศรีราชา จำนวน 64 คน โรงพยาบาลสมิติเวช ศรีราชา จำนวน 46 คน และโรงพยาบาลกรุงเทพ พัทยา จำนวน 36 คน รวมทั้งหมด 190 คน การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณตามหลักการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน¹⁶ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น 40 เท่าของตัวแปรต้น การศึกษานี้มีตัวแปรต้น 4 ตัว ดังนั้น ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 160 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกประมาณร้อยละ 20¹⁷ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 190 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทางสถิติศาสตร์ (2) แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นแบบสอบถามของศิริวรรณ ทুমเชื้อ และวันเพ็ญ กุลนริศ¹⁸ มีคำถามจำนวน 21 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนรวม 21-105 คะแนน แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 (3) แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของศิริวรรณ ทুমเชื้อ และวันเพ็ญ กุลนริศ¹⁸ มีคำถามจำนวน 25 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

คะแนนรวม 25-125 คะแนน แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 (4) แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ศิริวรรณ แสงอินทร์ แปลมาจากแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ฉบับสั้นของเดนิส (Breastfeeding Self-Efficacy Scale-Short Form: BSES-SF)¹⁹ มีคำถามจำนวน 14 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนรวม 14-70 คะแนน แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 (5) แบบสอบถามการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 5 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนด้านจิตใจ (Emotional support) การสนับสนุนด้านความรู้สึกมีคุณค่า (Esteem support) การสนับสนุนด้านการปฏิบัติ (Instrumental or practical support) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational support) และการสนับสนุนด้านเครือข่าย (Network support)²⁰ มีคำถามจำนวน 20 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนรวม 20-100 แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 และ (6) แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของศิริวรรณ ทুমเชื้อ และวันเพ็ญ กุลนริศ¹⁸ มีคำถามจำนวน 15 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบคะแนนรวม 0-15 คะแนน การแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับ¹⁸ ได้แก่ มีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ดี (\geq ร้อยละ 80 หรือ 12-15 คะแนน) มีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ปานกลาง (ร้อยละ 60-79 หรือ 9-11.99 คะแนน) และมีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่น้อย (< ร้อยละ 60 หรือ < 9 คะแนน) แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

ภายหลังจากโครงการวิจัยได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (รหัส 04-12-2557) และได้รับอนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลในโรงพยาบาลแต่ละแห่งแล้วผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวม โดยมีขั้นตอนดังนี้ (1) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง ในช่วงเวลา 08.00-20.00 น. โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่โรงพยาบาลมีผู้มารับบริการมากที่สุด ดังนี้ วันจันทร์-อังคารเก็บข้อมูลที่โรงพยาบาลเอกชล 1 วันพุธ-พฤหัสบดีเก็บข้อมูลที่โรงพยาบาลกรุงเทพ พัทยา วันศุกร์เก็บข้อมูลที่โรงพยาบาลพญาไท ศรีราชา และวันเสาร์-วันอาทิตย์เก็บข้อมูลที่โรงพยาบาลสมิติเวช ศรีราชา (2) ผู้วิจัยเลือก

กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดจากเวชระเบียน จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกเลขคี (3) ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างขณะที่รอรับการตรวจ แล้วแนะนำตัว และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย รวมทั้งชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิของการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยด้วย โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการรักษาพยาบาล ผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ (4) ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดของการตอบแบบสอบถามแต่ละชุด แล้วให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยใช้เวลาประมาณ 30-40 นาที และ (5) เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วน และเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พร้อมทั้งแจกคู่มือการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อเป็นการขอบคุณ

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) และสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression)

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2558 จากกลุ่มตัวอย่าง 190 คน แต่มีกลุ่มตัวอย่าง 3 คนตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน จึงตัดออก ดังนั้นจึงเหลือกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 187 คน (ร้อยละ 98.42) ได้แก่ โรงพยาบาล เอกชล 1 จำนวน 44 คน (ร้อยละ 23.16) โรงพยาบาลพญาไท ศรีราชา จำนวน 61 คน (ร้อยละ 32.10) โรงพยาบาลสมิติเวช ศรีราชา จำนวน 46 คน (ร้อยละ 24.21) และโรงพยาบาลกรุงเทพ พัทยา จำนวน 36 คน (ร้อยละ 18.95)

ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทางสถิติศาสตร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 26-30 ปี อายุเฉลี่ย 31.10 ปี (SD = 4.13) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 71.1) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/พนักงานโรงงานเอกชน เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.5) รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 63,770.10 บาทต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีสถานภาพสมรสคู่ และส่วนใหญ่เป็นมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก (ร้อยละ 72.7) วิธีการคลอดส่วนใหญ่คลอดโดยวิธีผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง (ร้อยละ 92.0) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากโรงพยาบาล

(ร้อยละ 85.6) และตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนขึ้นไป (ร้อยละ 73.3) กลุ่มตัวอย่างเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับนมผสมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.5 โดยให้เหตุผลว่าต้องเตรียมตัวกลับไปทำงาน ส่วนผู้ช่วยเหลือ/สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่วนใหญ่เป็นครอบครัว (ร้อยละ 76.5)

คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ 89.25 (SD = 7.20, range = 75-105) มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ 49.71 (SD = 10.43, range = 25-76) มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ 48.11 (SD = 12.42, range = 18-70) มีคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ 72.89 (SD = 15.56, range = 34-100) และมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ 11.68 (SD = 1.70, range = 8-15) ซึ่งแปลผลได้ว่า มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = .555, p < .01$) การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยมีความสัมพันธ์ทางลบ ($r = -.544, p < .01$) การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก ($r = .411, p < .01$) และการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = .161, p < .05$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรทั้งหมด (Correlation Matrix) (n = 187)

ตัวแปร	1	2	3	4	5
การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	1.00				
การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-.153*	1.00			
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.167*	-.805**	1.00		
การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.037	-.298**	.339**	1.00	
พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.161*	-.544**	.555**	.411**	1.00

* = $p < .05$, ** = $p < .01$

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้ร้อยละ 38.8 ($R^2 = .388, p < .05$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน จังหวัดชลบุรี (n = 187)

ตัวแปรทำนาย	R ²	b	SE	Beta	t
Change					
1. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.308	.036	.014	.263	2.652**
2. การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.056	.027	.007	.244	3.973***
3. การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.024	-.042	.016	-.260	-2.663**

Constant = 10.113, R² = .388, Adjust R² = .378, SEE = 1.342, F(3,183) = 38.646***

** = $p < .01$, *** = $p < .001$

วิจารณ์

พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน จังหวัดชลบุรี

ผลศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ 11.68 (range = 8-15, SD = 1.70) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แต่ค่อนข้างมาทางที่ดี (9-11.99 คะแนน) และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะ 1 เดือนหลังคลอดพบว่า มารดาหลังคลอดมีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับนมผสมมากที่สุด ร้อยละ 46.5 รองลงมาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ร้อยละ 40.1 และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับน้ำ ร้อยละ 13.4 แต่ถ้าพิจารณาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับน้ำ จะมีอัตราส่วนกันถึงร้อยละ 53.5 ซึ่งมากกว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับนมผสม ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของคนไทยที่ชอบให้น้ำตามเล็กน้อยหลังจากให้ทารกดูดนมแม่แล้ว ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ามารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชนมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ค่อนข้างไปในทางที่ดี ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ในปัจจุบันมีการส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และโซเชียลเน็ตเวิร์ค ทำให้มารดาเกิดความตระหนัก และเห็นถึงประโยชน์ของนมแม่ เมื่อเล็งเห็นว่ากา

เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นสิ่งที่ดี จึงเกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองได้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม มารดาจึงมีความตั้งใจที่จะคงพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมไว้²¹ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทางสถิติศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชนส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งถือว่ามึระดับการศึกษาสูง รวมทั้งมีรายได้ครอบครัวเฉลี่ย 63,815.79 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ที่ค่อนข้างสูง ทำให้มารดามีโอกาสในการรับข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้มาก ซึ่งอาจส่งผลให้มารดาเริ่มเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เร็ว และมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่วานานขึ้น^{22,23}

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน จังหวัดชลบุรี

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .555, p < .01$) และสามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ดีที่สุด ซึ่งหมายความว่า มารดาหลังคลอดที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูง จะส่งผลให้มารดามีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นความเชื่อมั่นของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการจัดการ และกระทำพฤติกรรมได้สำเร็จตามความมุ่งหมาย บุคคลที่รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมในระดับสูงจะทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่น และมีความพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค¹³ เช่นเดียวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หากมารดาได้รับการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่ระยะตั้งครรรภ์จนถึงหลังคลอด จะทำให้มารดาที่มีความเชื่อมั่นหรือมั่นใจว่าตนเองสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สูงก็มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่วจนถึงมีความมุ่งมั่น อดทน และพยายามที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้สำเร็จ²⁴

การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .411, p < .01$) และสามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ดีเป็นลำดับที่ 2 ซึ่งแสดงว่า มารดาหลังคลอดที่ได้รับการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับสูง จะส่งผลให้มารดามีพฤติกรรม

เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีตามไปด้วย ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า มารดาที่ได้รับการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีจากคนในครอบครัว เช่น ได้รับดูแลเอาใจใส่ จะทำให้มารดามีกำลังใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นอกจากนี้การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากบุคลากรทางการแพทย์ เช่น การให้ข้อมูล ความช่วยเหลือ และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะทำให้มารดามีความเข้าใจ และมีการรับรู้ถึงประโยชน์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งสามารถปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลทำให้มารดาประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้น^{20,25}

การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.544, p < .01$) และสามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ดีเป็นลำดับที่ 3 ซึ่งแสดงว่า มารดาที่มีการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำ จะส่งผลให้มารดามีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การรับรู้อุปสรรคของการกระทำเป็นความเชื่อ หรือการรับรู้ถึงสิ่งขัดขวางที่ทำให้บุคคลไม่สามารถปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ¹³ การที่มารดาที่มีการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำนั้นจะทำให้ มารดาหลังคลอดไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นที่ว่า การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นสิ่งที่น่าอับอาย ยุ่งยาก ไม่มีเวลา สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือขาดผู้ช่วยเหลือสนับสนุน จึงทำให้มารดามีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี²⁶

การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .161, p < .05$) ซึ่งหมายความว่า มารดาที่มีการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูง จะส่งผลให้มารดามีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า การรับรู้ประโยชน์ของการกระทำเป็นแรงเสริมทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น โดยบุคคลจะกระทำพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเมื่อมีความเชื่อหรือความคิดว่ากิจกรรมหรือพฤติกรรมนั้น มีประโยชน์หรือเป็นสิ่งที่ดีต่อตน หรือเมื่อกระทำแล้วจะทำให้ตนได้รับสิ่งที่ดี¹³ และการที่มารดาที่มีการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แสดงว่า มารดาที่มีความเชื่อหรือมีความคิดว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นสิ่งที่มิประโยชน์ จึงส่งผลทำให้มารดาที่มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้พบว่า การรับรู้ประโยชน์

ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สามารถทำนายพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะทำให้มารดาหลังคลอดสามารถปฏิบัติพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้จริง เพราะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างมารดาและทารก มารดาจึงต้องเรียนรู้ทักษะวิธีการให้นมทารกที่ถูกต้อง และให้ทารกดูดนมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระยะแรกก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล เพราะถ้าทารกเคยชินกับดูดนมที่ไม่ถูกต้อง การปรับเปลี่ยนจะทำได้ยาก มารดาต้องมีความพยายามและความอดทนสูง ดังนั้นการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อาจเพียงทำให้มารดาตัดสินใจได้ง่ายในการที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วนทักษะในการให้ลูกดูดนมแม่และความมุ่งมั่นในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะทำให้ระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนานขึ้น¹

ข้อเสนอแนะ

ด้านการพยาบาล

1. ผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยปรับเปลี่ยนการให้บริการของโรงพยาบาลให้เป็นโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก รวมทั้งจัดฝึกอบรมแก่บุคลากรทางการแพทย์ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบุคลากรทางการแพทย์ต่อไป

2. พยาบาลควรนำหลักการเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี เช่น การพูดชักจูง การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ของบุคคลที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จรวมทั้งเปิดโอกาสให้คนในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่ระยะตั้งครรถ์จนถึงหลังคลอด

ด้านการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด 1 เดือน ในโรงพยาบาลเอกชน ไม่ได้มีการติดตามต่อหลังจาก 1 เดือน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรติดตามพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาล

เอกชนที่ระยะ 4 เดือน และ 6 เดือนด้วย

2. ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลเอกชน เช่น จัดโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จัดโปรแกรมที่ช่วยลดอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และจัดโปรแกรมการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยให้ครอบครัว บุคลากรทางการแพทย์ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน รวมทั้งผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลเอกชน 1 โรงพยาบาล สมิติเวช ศรีราชา โรงพยาบาลพญาไท ศรีราชา และโรงพยาบาลกรุงเทพ แพทย์ ที่อนุญาตให้เก็บข้อมูลวิจัย และขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization and UNICEF. Baby-Friendly Hospital Initiative Revised Updated and Expanded for Integrate Care, Section 4 Hospital Self-Appraisal and Monitoring. Geneva: World Health Organization, UNICEF, & Wellstart International, 2009.
2. Ali-Hirani AS, Karmaliani R. Evidence based workplace interventions to promote breastfeeding practices among Pakistani working mothers. *Women and Birth* 2013; 26: 10-6.
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2555 (Multiple Indicator Cluster Survey : MICS4). 2555; 25-42.
4. กรมอนามัย. ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดตามประเด็นยุทธศาสตร์ของกรมอนามัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555. กรุงเทพมหานคร: 2555.
5. กรมอนามัย. สธ ถึง รพ. เอกชน เป็นเครือข่ายนมแม่ สกัดกลยุทธ์การตลาดนมผง [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข; 2552 [เข้าถึงเมื่อ 31 ตุลาคม 2558]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.anamai.moph.go.th/ewtadmin/ewt/advisor/main.php?filename=070802>
6. สำนักวิจัยแอมบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. สำรวจพฤติกรรม ความคิดเห็น และการได้รับการสนับสนุนจาก

- สถานพยาบาลในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่: กรณีศึกษาแม่ที่ลูกอายุแรกเกิดถึง 6 เดือน ในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: 2551.
7. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข. การศึกษาการรับรู้ การรณรงค์เลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการโฆษณาณมพงกับความรู้อัตนคติและการตัดสินใจเลือกนมเลี้ยงลูกของแม่และญาติ. กรุงเทพมหานคร: 2556.
 8. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศกระทรวงสาธารณสุข. การปฏิบัติตามนโยบาย การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบุคลากรสาธารณสุข และการทำแผนการตลาดของบริษัท นมพงในสถานพยาบาลของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: 2557.
 9. สุพรรณิการ์ ปานบางพระ และพรรณรัตน์ แสงเพิ่ม. ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลเอกชน. วารสารพยาบาลศาสตร์; 2556, 31: 70-8.
 10. เทวี โพธิ์ผล และวศิษา จันทศิริ. การสำรวจการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างชาติว่าด้วยการจัดจำหน่ายอาหารทดแทนนมแม่ในประเทศไทย. ม.ป.ท: ม.ป.ป.
 11. กรรณิการ์ วิจิตรสุนทร, พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม, นันทิยา วัฒยา, สุพินดา เรื่องจิรัชเรูียร, สุตากรณ์ พยัคฆเรื่อง. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ฟรี-วัน. 2555.
 12. มานี ปิยะอนันต์. นมแม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ศิริยอดการพิมพ์. 2548.
 13. Pender NJ, Murdaugh CL, Parsons MA. Health Promotion in Nursing Practice. 5th ed. New Jersey: Pearson Education; 2006.
 14. นิพรรณพร วรมงคล, อีสริย์ เจตน์ประยูกต์, สมพงษ์ สกุลอิสริยาภรณ์. สถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ประเทศไทยปี 2552-2553. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2554; 20 : 721-31.
 15. พรรณี หาญคิมหันต์, สมหมาย อัครปรีดี, รัตนา ทอดสนิท, กิติรัตน์ เตชะไตรศักดิ์. ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนในมารดาหลังคลอดโรงพยาบาลศิริราช. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2554; 20 : 766-77.
 16. Tabachnic BG, Fidell LS. Using Multivariate Statistics. 5th ed. Boston: Pearson Education; 2007.
 17. Polit DF, Beck CT, Hungler BP. Essentials of nursing research: method, appraisal, and utilization (3rd ed). Philadelphia: Lippincott; 2001.
 18. ศิริวรรณ ทุมเชื้อ และวันเพ็ญ กุลนริศ. การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ระหว่างมารดาหลังคลอดครรภ์แรกและครรภ์หลังในโรงพยาบาลสระบุรี. สระบุรี: 2549.
 19. Dennis CL. The breastfeeding self-efficacy scale: psychometric assessment of the short form. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs 2003; 32: 734-44.
 20. Hall Moran V, Edwards J, Dykes F, Downe S. A systematic review of the nature of support for breastfeeding adolescent mothers. Midwifery 2007; 23: 157-71.
 21. อาภา วงศ์คำ, นิตยา ไทยภิรมณ์, อุษณีย์ จินตะเวช. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้นมมารดาอย่างต่อเนื่องของมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด. พยาบาลสาร 2554; 38: 73-83.
 22. Manganaro R, Marseglia L, Mami C, Paolata A, Gargano R, Mondello M, et al. Effects of hospital policies and practices on initiation and duration of breastfeeding. Child: Care, Health and Development 2009; 35: 106-11.
 23. Taveras EM, Capra AM, Braveman PA, Jensvold NG, Escobar GJ, Lieu TA. Clinician support and psychosocial risk factors associated with breastfeeding discontinuation. Pediatrics 2003; 112: 108-15.
 24. Shahla M, Fahy K, Kable AK. Factors that positively influence breastfeeding duration to 6 months: A literature review. Women and Birth 2010; 23: 135-45.
 25. Henderson J, Redshaw M. Midwifery factors associated with successful breastfeeding. Child: care, health and development 2010; 37: 744-53.
 26. คณะพร เตชะเสาวภาคย์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน ของแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข, คณะสาธารณสุขศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล; 2554.